

EESTI KUNSTI DIGISILD

TEEMA RASKED VALIKUD

DIGISILLA VIDEO

Viktor Karrus, Roman Treuman „Sotsialistliku võistluse väljakutse vabariigi traktoristidele”

Viktor Karrus, Roman Treuman. Sotsialistliku võistluse väljakutse vabariigi traktoristidele. 1951. Õli Eesti Kunstimuuseum

TEA

1930. aastatel saab **sotsialistlikust realismist** Nõukogude Liidu ametlik kunstikeel. Paljuski on see seotud kultuuri tsentraliseerimisega, mis pidi tagama parema kontrolli loomeliitude üle. Esmakordselt kasutati terminit teadlikult 1934. aastal seoses kirjandusega, kuid ideeline inimese kasvatamine sotsrealismi vaimus ja tegelikkuse kujutamine selle revolutsioonilises arengus puudutas kõiki kultuurivaldkondi. Kunstnikud pidid dokumenteerima külluslikku nõukogude reaalsust, mis oli **kommunistliku partei** poolt heaks kiidetud: sotsrealistlikud teosed kujutasid **tuleviku utopiat**, mille nimel töötati juba täna. Tegemist on didaktiliste teostega, mis pidid kasvatama inimesi kindlas ideoloogilises vaimus.

Eestisse jõudis kirjeldatud kujutamislaid koos uue režiimiga 1940. aastatel. Teise maailmasõja ajal põgenesid osad kunstnikud läände (Endel Kõks, Karin Luts, Eerik Haamer jpt). Need, kes siia jäid, pidid kohanema uute tingimustega, taluma repressioone või valitud erialast üldse loobuma. Kunstnikud pandi sageli töötama kollektiivselt, et vältida vihjet põlu all olevale modernismile ja pärssida „kodaanlikku individualismi”. Nii valmisidki **Elmar Kitse**

(1913–1972) ja **Evald Okase** (1915–2011) „Eesti punakaartlased Lenini ja Stalini juures” (1951–1952), **Viktor Karruse** (1913–1991) ja **Roman Treumani** (1910–1962) „Sotsialistliku võistluse väljakutse vabariigi traktoristidele” (1951) ja paljud teised teosed.

ARUTLE JA LOO

Enne vaatamist

- Mis on realism? Too näiteid kirjandusest.
- Mida tähendab kohanemine? Millega pidid kunstnikud nõukogude ajal kohanema?
- Nõukogude Liidus pooldati kollektiivset tööd. Milline tööjaotus võis olla kunstnikel?

Pärast vaatamist

- Aruta, mida võis Karruse ja Treumani teos õpetada nõukogude inimesele. Too vähemalt kaks näidet.
- Milliseid viiteid propagandale Sa teosel märkad?
- Kas selle teose ülesehitus meenutab Sulle teatrit? Leia kunstiajaloo ajastu, mil kasutati teatraalseid võtteid. Too näiteid.

Otsi digitaalkogust (digikogu.ekm.ee/est) teisi nõukogude ajal, 1940. ja 1950. aastatel loodud maale, graafilisi lehti või skulptuure, mis käsitlevad just töölist. Milliseid sarnasusi märkad? Leidke üheskoos antud teostelt erinevaid emotsioone, mida soovite kehastada, ja tehke igast grupi liikmest portreepilt. Valige enda seast üks, kes jälgendab kõige enam oraatori ilmet, ning paigutage tema portree teiste keskele. Ülejäänud portreed tuleks asetada selle ümber, sarnaselt Viktor Karruse ja Roman Treumani teosega.

MUUSEUMITUNNI SOOVITUS

„Konfliktid ja kohandumised”. Põhjalikumaks tutvumiseks kunsti vaatamise põhimõtetega ja sellega, kuidas need on aja jooksul muutunud, soovitame muuseumitundi „Kunsti vaatamise ABC”.